

หน่วยที่ 5

ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา

การศึกษาเป็นระบบย่อยหรืออนุกรมหนึ่งของสังคม ระบบการศึกษาเป็นระบบเปิดที่จะต้องได้รับหรือมีอิทธิพลผลกระทบต่อระบบย่อยต่าง ๆ ของสังคม การศึกษาจะต้องจัดดำเนินการให้เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการ และความเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ในสังคม ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ ดังนั้นนักการศึกษาจะต้องจัดและดำเนินกิจกรรมการศึกษาให้เป็นกระบวนการทางสังคม ที่จะเลือกสรรและควบคุมบริบทของการศึกษา เพื่อที่จะได้พัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นของสังคมต่อไป

การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษากับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สามารถจะแยกจากกันได้ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นระบบสังคม โดยถือว่าการศึกษาคือเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สังคมวางไว้และมีบทบาทตามที่สังคมปรารถนา และการจัดการศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งในเรื่องนี้วิจิตร ศรีสะอ้าน ได้อธิบายว่าในปัจจุบันเรามองการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม 4 กระบวนการย่อย ดังนี้

1. ในทางมานุษยวิทยา มองการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม (enculturation process) เป็นการนำสมาชิกใหม่ให้สามารถดำเนินวิถีในสังคมของเขา และถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นหลัง
2. ในทางเศรษฐศาสตร์ มองการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาสังคม (development process) คือพัฒนาตัวบุคคลและกำลังคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม
3. ในทางรัฐศาสตร์การเมือง มองการศึกษาเป็นกระบวนการประชาธิปไตย (democraization process) มองการศึกษาเป็นสิทธิของมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ทั่วถึงเสมอภาคและเป็นธรรม
4. ในทางสังคมวิทยา มองการศึกษาเป็นกระบวนการสังคมประกิดหรือการจัดเกลาทางสังคม (socialization process) การให้การศึกษาโดยนัยนี้ เป็นกระบวนการจัดเกลาทางสังคมอันจะช่วยให้บุคคลปรับตัวให้เข้ากับชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนของสังคม (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2522: 21 – 22)

จากกระบวนการย่อยทั้ง 4 ประการดังกล่าว เราจะเห็นว่า หน้าที่หลักอย่างหนึ่งของการศึกษาก็คือการถ่ายทอดคุณค่าทางสังคมและแบบอย่างพฤติกรรมของสังคมหรือที่เรียกว่าเป็นระเบียบแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณี จากสมาชิกของสังคมที่มีอายุมากกว่าไปสู่สมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป

แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว การกระทำเพื่อเป็นการอนุรักษ์ของเก่าให้คงอยู่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอ เพราะถ้าสังคมใดกระทำเช่นนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ไม่มีการพัฒนาความล้ำหลังในด้านต่าง ๆ จะเกิดตามมา ฉะนั้น หน้าที่ของการศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จะต้องกระตุ้น ชักจูงให้สมาชิกของสังคมเป็นคนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สังคมจึงจะมีความเจริญก้าวหน้า เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นว่าการศึกษาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ ขึ้น

กล่าวในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาเป็นเพียงสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพราะตามปกติการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามักจะคล้อยตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านอื่น ๆ

ความคิดที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในจิตใจ (minds) ของใครคนใดคนหนึ่งก่อน ซึ่งมักจะเป็นบุคคลคนเดียว ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้มีอำนาจหรือเป็นผู้มีสิทธิพิเศษ (authority or exceptional individuals) เขาก็จะคิดประดิษฐ์หรือสั่งการให้มีการประดิษฐ์ใหม่ ๆ ขึ้น และสร้างค่านิยมใหม่ ๆ ในสังคม ความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม แต่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม (ทันทีทันใด) จะเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมก็ต่อเมื่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ยอมรับและแพร่กระจายความคิดนั้นไปในสังคม การศึกษาจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนกว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นักการศึกษาเองในฐานะเป็นประชาชนพลเมืองคนหนึ่ง ก็อาจทำหน้าที่เป็นพลังเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ และโดยเฉพาะนักคิดทางการศึกษาที่สำคัญก็อาจมีอิทธิพลส่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงได้มากเท่า ๆ กับบุคคลผู้มีอำนาจหรือสิทธิพิเศษที่เดียว

แนวความคิดที่ว่าสิ่งหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดมีสิ่งอื่น หรือ ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล (causation) นี้ในทางสังคมศาสตร์ถือว่าเป็นสิ่งยุ่งยากซับซ้อนมาก และออกจะเป็นแนวความคิดที่น่ากลัวอันตราย (ถ้าหากเกิดการผิดพลาด) เพราะตามปกติในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมักจะมีสามเหตุหรือตัวแปร (variable) ที่กระทำร่วมกันมากกว่าหนึ่งเสมอ การศึกษาที่ถูกละเลยไม่ได้เป็นสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงก็เพราะเหตุผลข้อนี้ เพราะการศึกษาเป็นตัวแปรตาม (a dependent variable) ไม่มีใครปฏิเสธเลยว่า การศึกษามีบทบาทหรือมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อิทธิพลหรือบทบาทของการศึกษาก็เป็นเพียงอิทธิพล “ มือสอง ” (secondary) ไม่ใช่ “ มือหนึ่ง ” (primary) การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคให้คนใช้อย่างมีเป้าหมายด้วยความตั้งใจ

และรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา เมื่อเป้าหมายเปลี่ยนแปลงการศึกษาก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตาม แต่เป้าหมายจะต้องเปลี่ยนแปลงก่อน (ถาวร เกิดเกียรติพงศ์ และวราคม ทีสุภะ 2522 : 77 – 78)

แม้ว่าการศึกษาจะเป็นเพียง “ มือสอง ” ในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ การศึกษาของแต่ละสังคมในแต่ละยุคสมัย จะขึ้นอยู่กับพลังทางสังคมที่มีอำนาจคือ กลุ่มคนที่พยายามทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ตาม แต่การศึกษาในตัวของมันเองก็มีอำนาจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางสังคมได้มากมาย ดังเช่น

1. ทำให้สมาชิกในสังคมมีความฉลาดรอบรู้มากขึ้น โดยมีผลมาจากการสืบทอดวัฒนธรรมของตนและเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมของตน
2. ทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มาสนองความต้องการของคนอันเป็นผลทำให้เทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญขึ้น
3. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ มีการปรับปรุงการทำมาหากินของคนในสังคมให้ได้ผลดีขึ้นกว่าเดิม เช่น รู้จักการใช้ระบบชลประทานในการเกษตร หรือใช้ฝนเทียมแทนฝนตามธรรมชาติ เป็นต้น
4. ทำให้มนุษย์รู้จักปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น เช่น การใช้รถยนต์แทนการขี่ม้าหรือการใช้เครื่องปรับอากาศแทนการใช้พัดลมจากใบลาน เป็นต้น
5. ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็ว และไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปพบกันก็สามารถสื่อความหมายเข้าใจกันได้

ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา

การศึกษาเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบหรือระบบการศึกษาในสังคมได้เช่นเดียวกัน จากการวิเคราะห์บริบทของการศึกษาไทยในปัจจุบันประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ทำให้ระบุได้ว่ามีปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลหรือมีผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญมี 8 ประการได้แก่

1. สังคม
2. การเมืองการปกครอง
3. เศรษฐกิจ
4. วัฒนธรรม
5. ประชากร

6. วิทยาการ
7. เทคโนโลยี
8. โลกานวัตกรรม

1. ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคมเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับโครงสร้างของสังคม สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง เช่น ขนาดของครอบครัวทั้งสังคมเมือง และสังคมชนบท ความสัมพันธ์ในครัวเรือนลดน้อยลง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเปลี่ยนไป มีการอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่มากขึ้น ลักษณะของสังคมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการศึกษา ถ้าจำนวนประชากรของสังคมมีผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนมากก็จำเป็นจะต้องจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ลักษณะของชนกลุ่มน้อย ความแตกต่างของชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม ความแตกต่างของความเชื่อและค่านิยม ซึ่งถ้าสังคมใดประชาชนมีความหย่อนยานในด้านระเบียบวินัยไร้คุณธรรมมากขึ้น

การจัดการศึกษาที่จะต้องพยายามหาทางช่วยทำให้สมาชิกของสังคมนั้นเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยอันดีงามขึ้นให้ได้ รวมกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้ต่างมีอิทธิพลต่อการศึกษาทั้งสิ้น トラบใดที่ลักษณะของสังคมมีความหลากหลายทรานนั้นความต้องการทางการศึกษาย่อมต้องแตกต่างกันไป ความสามัคคีกลมเกลียวของบุคคลในสังคมย่อมช่วยให้การกำหนดนโยบายทางการศึกษาเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของสังคม

2. การเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองเป็นเรื่องของอำนาจการกำหนดนโยบายและการควบคุมดูแล ดังนั้นการเมืองการปกครองจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาไทยโดยตรง การศึกษาเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นผู้มีอำนาจจึงเป็นผู้ชี้แนะ กำหนดแนวทาง และกรอบในการจัดการศึกษา ทิศทางของการศึกษาของไทยจึงพิจารณาได้จาก

1. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
2. แผนการศึกษาแห่งชาติ
3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
4. นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา
5. นโยบายของรัฐมนตรีที่กำกับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
6. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

7. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เป็นต้น

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า ในบรรดาปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาไทย การเมืองการปกครองมีอิทธิพลต่อการศึกษามากและเป็นอย่างมากการเมืองเป็นตัวกำหนดนโยบายทิศทาง มาตรการ ระบบงบประมาณทางการศึกษา การรับนักเรียนเข้าเรียน ตลอดจนการบริหารงานบุคคล

3. เศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษามาก เพราะการศึกษาเป็นการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน เศรษฐกิจของประเทศเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ารัฐจะสามารถลงทุนทางการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด ถ้าสังคมหรือประเทศชาติมีระบบเศรษฐกิจที่สมบรูณ์มั่นคงพลั่งทางเศรษฐกิจก็จะมีอิทธิพลต่อการเกื้อหนุนระบบการศึกษาอย่างมาก เช่น ออกมาในรูปอาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์การศึกษา จำนวนครูอาจารย์ เงินเดือนรวมถึงอุดมการณ์ของครูอาจารย์ด้วย เศรษฐกิจของบุคคลและครอบครัวก็เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าบุคคลจะสามารถได้รับการศึกษาในระดับและประเภทที่ตนเองปรารถนาได้มากน้อยเพียงใด การจัดการศึกษาจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ถ้าหากประเทศขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาคือ

1. อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ
2. โครงสร้างการผลิตของประเทศ
3. แรงงานและการจ้างงาน
4. การกระจายรายได้

การที่จะพิจารณาว่าประเทศไทยได้ใช้เงินเพื่อการศึกษาได้มากน้อยเพียงใดนั้น สามารถพิจารณาจากข้อมูล 2 ประการ ต่อไปนี้ โดยนำไปเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ข้อมูลดังกล่าวคือ

1. สัดส่วนรายจ่ายทางการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (GNP) หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)
2. สัดส่วนรายจ่ายทางการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายของประเทศ

4. วัฒนธรรม

วัฒนธรรมคือ วิถีชีวิตของบุคคลในสังคม แม้ว่าวิทยาการต่าง ๆ จะมีความเจริญก้าวหน้าไปมากแต่ความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมที่ทำให้สังคมมีความสงบสุขและมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาจะต้องให้เป็นที่ไปเพื่อการส่งเสริมคนในชาติให้มีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติด้วย เพราะเมื่อลักษณะของสังคมเปลี่ยนแปลงไปย่อมมีผลทำให้วัฒนธรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปด้วยจากความเชื่อที่ว่าการศึกษา คือชีวิต ดังนั้นการศึกษาจึงต้องสนองตอบความ

ต้องการของชีวิต และการศึกษาจะต้องพัฒนาคุณภาพของชีวิตให้ดีขึ้นด้วย และเนื่องด้วยการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม สังคมไทยมีวัฒนธรรมเฉพาะของภูมิภาคและท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีประเพณีที่แตกต่างกัน ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา กำนियมทางการศึกษาของบุคคลในสังคมมีผลทำให้มีการแข่งขันกัน

ในการเลือกสถานศึกษาในทุกกระดับ กระบวนการแข่งขันทำให้มีการกวาดวิชาซึ่งเป็นผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายของหลักสูตรในทุกระดับ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางประการที่มีผลต่อการศึกษาไทย เช่น วัฒนธรรมในการบริโภควัฒนธรรมในการทำงาน วัฒนธรรมทางความคิดวัฒนธรรมด้านจิตใจ เป็นต้น

5. ประชากร

ปัจจัยด้านประชากรมีอิทธิพลต่อการศึกษา มีลักษณะเด่นชัดหลายประการ เช่น อัตราการเกิด จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มอายุ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุของประชากร ความหนาแน่นของประชากร การกระจายของประชากร เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ มีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและอย่างทั่วถึง มีผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณการศึกษา การจัดอัตราค่าจ้างของผู้สอน การจัดชั้นเรียน ตลอดจนหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

6. วิทยาการ

สังคมปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมากมีสิ่งประดิษฐ์และข้อค้นพบใหม่ ๆ ดังนั้น ระบบการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสาขาต่าง ๆ กระบวนการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ปัจจัยด้านวิทยาการที่มีอิทธิพลต่อศึกษามีหลายประการ เช่น

1. หลักสูตรในทุกระดับ
2. เนื้อหาสาระของสิ่งที่เรียน
3. กระบวนการเรียนรู้
4. การเปิดสาขาวิชาใหม่ ๆ
5. ครูผู้สอน
6. และอื่น ๆ

7. เทคโนโลยี

ความเจริญหรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างของโรงเรียน หลักสูตร ตลอดจนการผลิตครู ในปัจจุบันเทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนง่ายขึ้น ช่วยลดเวลาของกระบวนการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เอง

มีเครื่องช่วยในกระบวนการเรียนการสอน เช่น มีคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เทคโนโลยีช่วยขยายเครือข่าย การเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น ช่วยในการสอนระบบสื่อสารสองทาง การเรียนการสอนระบบทางไกล ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับให้ก้าวหน้าทันสมัย ทันกับความเจริญของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับตนเองเรียนรู้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

8. โลกานุวัต

โลกในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน เทคโนโลยีการสื่อสารประเทศต่าง ๆ มีการพึ่งพาอาศัยทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น สภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เรียกว่า โลกานุวัต (globalization) กระแสโลกานุวัตทำให้เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งอีก ประเทศหนึ่งจะได้รับทราบอย่างรวดเร็ว เพราะความทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ดังนั้นระบบ การศึกษา กระบวนการเรียนการสอน สื่อการศึกษา มาตรฐานการศึกษา ระบบวัดผลการศึกษาตลอด จนระบบบริหารการศึกษาของประเทศหนึ่งจึงมีอิทธิพลต่ออีกประเทศหนึ่ง แต่ละประเทศได้ติดต่อกัน ประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวคิดทางการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งอิทธิพลของต่างประเทศในระบบ การศึกษานั้น อาจจำแนกได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. การลอกเลียนแบบ คือ นำแบบการศึกษาและตลอดจนรูปแบบของเรื่องต่าง ๆ ของ ประเทศหนึ่งมาใช้กับประเทศของตนทุกกระบวนการ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมของตนหรือไม่

2. การเลือกรับ หมายถึง การเลือกเฉพาะส่วนที่เห็นว่าเหมาะสมดีงาม แล้วนำมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบ้างตามสมควร

3. ใต้นแนวความคิดสร้างสรรค์ คือ ไม่ได้รับสิ่งใด ๆ ของประเทศใดเข้ามาใช้แต่ได้แนวความคิดหลังจากได้ประสบการณ์จากประเทศนั้น ๆ แล้วเกิดความคิดในทางสร้างสรรค์ หรือการแก้ปัญหา ในลักษณะเดียวกัน